

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 2 maj 1901, kl. 1 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886 i syfte att lapp må erhålla ersättning för renar, som dödats af jernvägståg.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 144) har herr *C. A. Lindhagen* föreslagit, att Riksdagen ville för sin del antaga sådant tillägg till lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886, att lapp må erhålla ersättning för renar, som öfverkörts och dödats af jernvägståg.

I motionen öfverföres, hursom lappfogden *J. Hultin* i juni 1899 till Konungens befallningshafvande i Norrbottens län ingifvit en framställning, deri anmäls, att *Jukkasjärvi* fjellappar lifigt framhållit sina farhågor för att trafiken å stambanan från *Gellivare* till norska gräusen skulle vålla dem svårt afbräck i deras näring, derest banan ej försåges med stängsel mot renarne, alldenstund banlinien skure tvärs igenom betesmarker, hvilka lapparne såväl vintertiden som under höst och vår måste anlita för renarne. Lappfogden hade framhållit, att det vore särskildt svårt på vissa sträckor och att en hvar, som kände vilkoren för renskötseln, måste gifva lapparne rätt i deras påstående, att de omöjligen kunde så afhålla renarne från banan, att desse ej esomoftast inkomme på den och blefve öfverkörda af tågen.

Detta skulle ådraga lapparne stora förluster af renar och med tiden omöjliggöra deras existens. Lappfogden hade derfor anmält behovet af hägnad särskildt på vissa uppgifna sträckor.

Denna framställning hade af Konungens befallningshafvande med tillstyrkan öfversändts till Kongl. Maj:t, som sedan infordrat jernvägsstyrelsens utlåtande. Arbetscheferna vid banan Gellivare—riksgränsen hade derefter på jernvägsstyrelsens anmodan yttrat sig i frågan.

Arbetschefen vid norra distriktet hade anfört, att renarne egentligen på våren och hösten vistades i närheten af jernvägslinien; och det vore mycket sannolikt, att en större mängd renar då komme att öfverköras och dödas af tågen. Att uppföra och underhålla ett dyrbart stängsel vore emellertid ej skäl, utan i värsta fall billigare att betala de af tågen skadade renarne. Ovisst vore också, om stängsel å de hotade ställena kunde göras effektivt, då man visste, huru svåra dessa djur vore att utestänga. Stängsel skulle äfven samla snö på banan. Arbetschefen ansåge sig nu ej befogad yttra sig om lapparnes moraliska eller juridiska rätt att erhålla skydd eller ersättning, utan hade blott att se saken från jernvägens egen säkerhets synpunkt. Och i sådant syfte behöfde ej stängsel anbringas, åtminstone ej förr än erfarenhet vunnits om behovet. Men deremot vore det nödvändigt, att lokomotiven fram till vore försedda med fullt effektiva plogar af gallerverk eller annan anordning, »som kastade åt sidan de renar, som möjligen kunde befinna sig i vägen för tåget, så att desamma ej komme under tåget, då de ju möjligen kunde förorsaka urspårning».

Arbetschefen vid södra distriktet hade anfört, att å vissa sträckor synnerligast vid Torneå träsk linien ginge genom lapparnes bästa betesmarker, på hvilka renarne af uppgifna skäl ej kunde sammanhållas.

I jernvägsstyrelsen afvaktades, enligt hvad motionären trodde sig veta, för närvarande rapport om resultatet af försökshägnad, som arbetscheferna sedan anmodats upprätta.

Vidare har motionären yttrat följande.

Såsom bekant, inginge ej i kostnadsberäkningen för banan Gellivare—riksgränsen uppförandet af stängsel, hvilket ansetts kunna undvaras utom der liffigare rörelse förväntades eller inhägnade egor och betesmarker genomkorsades. Äfven den trafikerade linien Boden—Gellivare hade enligt motionären meddelad uppgift af enahanda skäl i allmänhet lemnats ohägnad.

Enligt i förutnämnda ärende infordrade upplysningar hade å sistnämnda bansträcka under de fem åren 1895—1899 öfverkörts och dödats respektive 22, 2, 3, 27 och 7 renar. Äfven år 1900 hade renar

dödats å banan. Och det vore klart, att detta skulle blifva händelsen i ännu högre grad å banan Gellivare—riksgränsen, i synnerhet i trakten af Torneå träsk, der det hvimlade af renar.

Utan tvifvel kunde renarne skyddas genom stängsel på de farligaste ställena, och farhågorna för att det för renarnes afhållande från banan skulle erfordras synnerligen höga hägnader motsades bestämdt af erfarenheterna från många håll, särskildt från Norge. Det skulle nemligen hafva visat sig, att renarne snart finge mycken respekt för hvarje inhägnad. Det vore blott åsynen af en höstack eller någon annan dylik omedelbar lockelse, som föranledde renen att söka bryta ett stängsel.

Men äfven om de mest hotade ställena inhägnades, vore det klart, att renar i alla fall skulle öfverköras här och hvar på banans öfriga ohägnade delar. Många fattiga människor skulle härigenom beröfvas sin enda egendom. Det strede dock mot all rättrådighet att ej hålla lapparne skadeslösa för dylikt intrång, hvilket de enligt deras näringsfångs natur ej kunde skydda sig emot och som man tilläte sig på områden, hvilka blifvit upplåtna till deras begagnande.

Någon rätt till godtgörelse för sålunda dödade renar ansåges emellertid ej tillkomma lapparne på grund af vare sig allmänna rättsgrundsatser eller de särskilda bestämmelserna i lagen om ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift. Det vore därför en brist i lagstiftningen, som här måste afhjelpas, så att lappen blefve tillagd rätt till ersättning, dock naturligtvis under förutsättning, att det ej kunde visas, att han genom uppsåt eller grof vårdslöshet sjelf föranledt skadan.

Enligt 18 § i lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898 äro lapparne berättigade att under hvarje tid af året uppehålla sig med sina renar inom vissa närmare angifna delar af Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands län äfvensom att i andra trakter uppehålla sig med renarne jemväl under oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader samt under vissa undantagsförhållanden äfven någon tid före oktober månads början och efter utgången af april månad; och ega lapparne att å sålunda angifna orter och tider under iakttagande af de i nämnda lag meddelade bestämmelser »begagna sig af land och vatten till underhåll för sig och renarne». Det lär icke vara tvifvel underkastadt, att genom anläggningen af jernvägar inom de sålunda åt lapparne upp-

låtna trakter dessa komma att lida intrång i sitt näringsfång och att det på grund af dettas egen natur icke är dem möjligt förhindra, att vid ett och annat tillfälle renar inkomma på jernvägslinierna, särskildt der dessa icke äro inhägnade, och der blifva öfverkörda. Utskottet anser det därför vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att rätt till ersättning tillerkännes lapp för det fall, att honom tillhörig ren blifvit af jernvägståg öfverkörd och dödad å tid, då egaren haft laga rätt att med renarne uppehålla sig å den ort, der skadan timat. Att dylik ersättning likväl icke bör ifrågakomma, derest den öfverkörda renens egare sjelf uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet föranledt skadan, torde få anses vara sjelffallet. Mera tveksamt synes det utskottet, huruvida ersättning bör utgå äfven om skada af ifrågavarande beskaffenhet inträffat å inhägnad jernväg, och hvilken inverkan hägnadens beskaffenhet bör utöfva på frågan om ersättningsskyldighet för jernvägens egare. Utskottet är för sin del benäget anse, att, derest jernvägen varit försedd med lagligen beskaffad inhägnad, ersättningsskyldighet icke bör åligga dess egare; men då såväl denna som öfriga hithörande frågor synas böra ytterligare utredas, innan någon ändring i gällande lag af Riksdagen beslutes, anser sig utskottet icke kunna för närvarande tillstyrka annan åtgärd af Riksdagen, än att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t måtte efter verkställd utredning till Riksdagen inkomma med förslag i ämnet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af herr Lindhagens förevarande motion, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, under hvilka vilkor rätt till ersättning må kunna tillerkännas lapp för renar, som blifvit af jernvägståg öfverkörda och dödade, äfvensom till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet, hvartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 2 maj 1901.

På det sammansatta utskottets vägnar:

O. W. REDELIUS.